

UCHWAŁA NR XIV/122/16
RADY POWIATU W BIELSKU PODLASKIM

z dnia 16 czerwca 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz
Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2016-2020**

Na podstawie art. 12 pkt. 4 i 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2016 r., poz. 814), oraz art. 6 ust. 3 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390), Rada Powiatu w Bielsku Podlaskim uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się do realizacji Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2016-2020, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Bielsku Podlaskim.

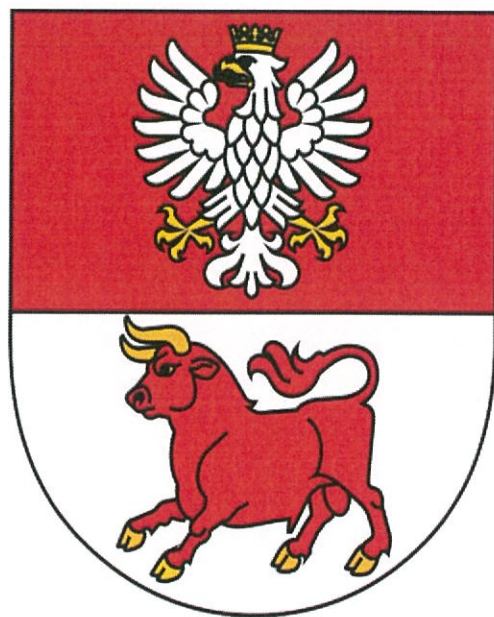
§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Adam Miron Łeczycki

Załącznik do uchwały
Rady Powiatu w Bielsku Podlaskim
Nr XIV/122/16 z dnia 16 czerwca 2016 r.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE BIELSKIM
na lata 2016-2020**

Bielsk Podlaski 2016

Spis treści:

Wstęp	4
Rozdział I. Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie	6
1. Co to jest przemoc w rodzinie?	6
2. Cykl przemocy w rodzinie	6
3. Rodzaje przemocy w rodzinie- formy zachowań agresywnych	7
4. Przyczyny przemocy w rodzinie	8
5. Skutki przemocy w rodzinie	9
6. Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie	11
Rozdział II. Regulacje prawne dotyczące przemocy w rodzinie na tle wybranych rozwiązań legislacyjnych	14
1. Polskie uregulowania prawne dotyczące przemocy w rodzinie	14
2. Przemoc w rodzinie w wybranych dokumentach międzynarodowych	17
Rozdział III. Diagnoza zjawiska przemocy w Powiecie Bielskim	19
Rozdział IV. Cele programu	26
1. Cel główny	26
2. Cele szczegółowe programu w zakresie działań profilaktycznych	26
2a. Działania w zakresie oddziaływań profilaktycznych	26
3. Cele szczegółowe programu w zakresie działań interwencyjnych	26
3a. Działania w zakresie oddziaływań interwencyjnych	26
4. Spodziewane efekty	27
Rozdział V. Sposób realizacji programu, jego finansowanie, zarządzanie oraz ewaluacja	28
1. Działania korekcyjno- edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie	30
2. Działania z zakresu interwencji kryzysowej podejmowane przez PCPR	32
3. Działalność Punktu Poradniczo- Konsultacyjnego w PCPR	33
4. Zadania innych służb i instytucji	34
Rozdział VI. Harmonogram działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2016-2020	37

WSTĘP

Realizacja zadań zaplanowanych w programie opiera się na ograniczeniu skali problemu i skutków przemocy domowej. Cele szczegółowe, bezpośrednio osiąganego w programie, odnoszą się do całego systemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Program zakłada podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych zarówno na ochronę ofiar przemocy, jak i na edukowanie osób stosujących przemoc i korygowanie agresywnych postaw i zachowań.

W części opisowej programu zawarto podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, istotne dla planowania działań w zakresie zapobiegania i zwalczania przemocy. Przytoczone zostały również międzynarodowe i krajowe zapisy dokumentów prawnych odnoszących się do problemu przemocy domowej. W oparciu o diagnozę problemu przemocy w rodzinie w powiecie bielskim w latach ubiegłych, opisującą skalę zjawiska, zasoby instytucjonalne oraz stan realizacji zadań ustawowych, związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, opracowano listę priorytetowych potrzeb i kierunków działań.

Na podstawie wyników analizy materiałów zgromadzonych w procesie diagnozy problemu przemocy domowej, wyznaczono cele i zadania programu, sformułowane na poziomie ogólnym, umożliwiającym ich rozwinięcie i uszczegółowienie. Realizację zadań ujętych w programie zaplanowano w formie ciągłej, wskazano również źródła finansowania na poziomie ogólnym.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie jest projektem, który w swoich działaniach obejmuje zadania korekcyjno-edukacyjne dla osób, które stosują przemoc w rodzinie. Jest on odpowiedzią na potrzeby ofiar przemocy, które szukając pomocy mogą skorzystać z pomocy psychologiczno-pedagogicznej w Punktach Poradniczo- Konsultacyjnych.

Zakładając, że niniejszy program będzie stanowił wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie realizowany wielopoziomowo przez wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji podlaskich rodzin.

ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE.

1. Co to jest przemoc w rodzinie?

Przemoc w rodzinie zwana również przemocą domową jest to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie na szkodę członka rodziny objawiające się zaniechaniem działań koniecznych do ochrony zdrowia i życia osób najbliższych. Działania te naruszają prawa i dobra osobiste członka rodziny (osoby najbliższej, a także innych osób zamieszkujących lub wspólnie gospodarujących). Przemoc w rodzinie w szczególności naraża osoby bliskie na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narusza ich godność osobistą, nietykalność cielesną, wolność i swobodę, w tym również osobiste normy związane z życiem seksualnym. Powoduje szkody na zdrowiu fizycznym, psychicznym, a także wywołuje cierpienie i krzywdy moralne u osób, które jej doznają.

Najczęściej przemoc jest stosowana wobec dzieci. Kolejną grupą narażoną na przemoc są kobiety, następnie osoby starsze – rodzice uzależnieni od swoich dzieci oraz w mniejszym stopniu mężczyźni. Znamiona przemocy dotyczą również osoby niepełnosprawne.

Przemoc ma różne aspekty i oblicza:

- Jest procesem, gdyż nie pojawia się znenacka i tworzy cykle,
- Ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- Można ją określić jako intencjonalną, gdyż działania sprawcy przemocy zmierzają do osiągnięcia określonego celu, kontrolowania i podporządkowywania ofiary (sprawca wykorzystuje przewagę siły stosując przemoc- wie, że jest silniejszy od ofiary),
- Toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc (sprawca) dąży do uzyskania totalnej dominacji nad osobą doznającą przemocy (ofiara),
- Nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą („nie mogę, to jest silniejsze ode mnie”, używane przez sprawców jest maską dla „nie chcę”),
- Odpowiedzialność zawsze jest po stronie sprawcy niezależnie od tego, co zrobiła ofiara,
- Przejawia się w różnych formach, niektóre przejawy grożenia przemocą są w istocie aktami przemocy.

2. Cykl przemocy w rodzinie.

Przemoc domowa rzadziej jest czynem jednorazowym, natomiast znacznie częściej jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Przemoc ma cykliczny charakter. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- faza narastającego napięcia - jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych. Na tym etapie dochodzi do rozmaitych incydentów takich jak np. przejawy zazdrości, gniewu, kontrolowanie członków rodziny, używanie obraźliwych słów, poniżanie bliskiej osoby. Sprawca jest stale poirytowany i prowokuje kłótnie. Osoba, wobec której kierowana jest złość partnera stara się za wszelką cenę uspokoić sytuację zaspakajając żądania partnera i robiąc wszystko by poprawić mu nastrój. Często sama obarcza się winą za jego zachowanie i dąży do zadośćuczynienia i uszczęśliwienia sprawcy. Przyczyny narastającego napięcia mogą tkwić poza

rodziną, czasem są to błahostki, drobne nieporozumienia, które spiętrzają napięcie. Sytuacja staje się nie do zniesienia i pojawia się agresja.

- faza ostrej przemocy- następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji. Czasami awanturę wywołuje sama ofiara zachowań przemocowych, ponieważ nie może już wytrzymać narastającego napięcia i chce żeby „już było po wszystkim”. W innych wypadkach gwałtowny atak wywołuje sprawca stawiając swojej ofierze żądania, których nie jest ona w stanie spełnić, na co on odpowiada agresją. Poirytowany dotąd sprawca wpada w szal, traci całkowicie kontrolę nad swoim zachowaniem i może pobić, zranić, okaleczyć ofiarę, dokonać strasznych czynów nie licząc się ze skutkami swoich agresywnych działań. Ta faza trwa stosunkowo krótko, ale może się zakończyć dramatycznie: pobiciem, uszkodzeniem ciała, a nawet śmiercią zaatakowanej osoby. W trakcie ataku ofiara robi wszystko, żeby ochronić siebie i uspokoić partnera. Zabiegi te jednak rzadko przynoszą pożądany skutek. Wraz z ustaniem aktu przemocy ofiara znajduje się w stanie szoku, nie chce uwierzyć w to, co się stało. Pojawia się u niej przerażenie, bezradność, poczucie wstydu, ale także złość, która powoduje, że najczęściej w tej fazie trwania przemocy osoby, które jej doznały decydują się na wezwanie pomocy i złożenie skargi, co jest początkiem interwencji w sytuacji przemocy w rodzinie.

-faza miodowego miesiąca - jest to faza skruchy ze strony sprawcy i okazywania miłości. Agresor usprawiedliwia swoje zachowanie, okazuje żal z powodu tego, co się stało i zaklina się, że to już się więcej nie powtórzy. Na nowo zdobywa zaufanie osoby, którą skrzywdził, staje się miły, uczynny. Ofiara wierzy w zapewnienia partnera w to, że się zmienił, bo z całych sił pragnie, żeby tak właśnie było i nawet, jeśli jeszcze niedawno gotowa była uciec czy złożyć skargę, teraz zostaje i wycofuje się z podejmowania działań przeciwko sprawcy. Na tym etapie istnieją szanse na to, że jeśli sprawca chcąc utrzymać związek podda się terapii, jego agresywne zachowania zostaną powstrzymane. Bez specjalistycznej pomocy, sprawca nie jest w stanie długo wytrzymać w spokoju. Ponownie wzrasta w nim napięcie i wszystko zaczyna się od nowa.

3. Rodzaje przemocy w rodzinie- formy zachowań agresywnych.

Przemoc w rodzinie może przyjmować różne formy. Najbardziej charakterystycznymi formami przemocy są:

-przemoc fizyczna - są to wszelkie działania polegające na użyciu siły i prowadzące do nieprzypadkowych urazów, zranień, obrzęków, stłuczeń, złamań czy zasinień. Do tej kategorii zalicza się między innymi: popychanie, odpychanie, drapanie, bicie otwartą dłońią, pięścią lub różnymi przedmiotami, poparzenie, wykręcanie rąk, mocne wstrząsanie ciała, ciągnięcie za ciało/włosy, porzucenie w niebezpiecznej okolicy, straszenie bronią lub jej użyciem, nie udzielenie koniecznej pomocy.

- przemoc psychiczna (emocjonalna) - to umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz środki komunikacji interpersonalnej i mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Przejawami tego rodzaju przemocy są: inwektywa (obraza), szantaż emocjonalny, odmowa uczuć – chłód emocjonalny, brak zainteresowania (lekceważenie emocjonalne), brak szacunku, nieustanna destrukcyjna krytyka, wyśmiewanie poglądów, wyznania religijne, żądanie posłuszeństwa, narzucanie własnych sądów, wmawianie choroby psychicznej, kontrola i utrudnianie kontaktów z innymi osobami, zawstydzanie, upokarzanie, grożenie, zastraszanie, izolacja, ograniczanie snu.

- przemoc seksualna - polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy, dokonywane poprzez: przymuszanie do pożycia seksualnego, wymaganie na ofierze nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, przymuszanie do seksu z osobami trzecimi, krytykę zachowań seksualnych ofiary, wymuszanie sadystycznych form pożycia seksualnego, przymuszanie do oglądania pornografii, zmuszanie do prostytucji, gwałt. Przemocą seksualną są akty kazirodztwa i pedofilii.

Przemoc seksualna wobec dzieci odbywa się również bez kontaktu fizycznego, poprzez rozmowę o treści seksualnej. Sprawca wyraża wprost swoje pragnienia seksualne wobec dziecka, opinie na temat atrakcyjności erotycznej dziecka lub własnej, opowiada dziecku o swojej aktywności seksualnej z innymi osobami. Podglądactwo to też forma wykorzystywania seksualnego, polegające na podglądaniu przez sprawcę dzieci w kąpiei i podczas czynności fizjologicznych.

- przemoc ekonomiczna - to działania prowadzące do całkowitego finansowego uzależnienia ofiary od sprawcy, realizowane między innymi w drodze niezaspokajania podstawowych materialnych potrzeb rodziny, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, utrudnianie aktywności zawodowej, odbieranie pieniędzy, okradanie, wyliczanie wydatków.

4. Przyczyny przemocy w rodzinie.

Przyczyny stosowania przemocy w rodzinie są bardzo różne. Powszechne są przyczyny tkwiące w rodzicach. Do takich należy zaliczyć niedojrzałość i młody wiek, brak wiedzy i umiejętności wychowawczych, doznanie maltretowania we wczesnym dzieciństwie, niski poziom wykształcenia, bezrobocie, wszelkiego rodzaju uzależnienia, socjopatię, zaburzenia osobowości, problemy dnia codziennego i nieumiejętność radzenia sobie z nimi, niskie zarobki, złe warunki mieszkaniowe. Inne przyczyny mogą tkwić w izolacji społecznej rodziny, kłopotach małżeńskich, zbyt dużych wymaganiach stawianych dziecku. Przyczynę przemocy determinują pewne cechy osobowościowe sprawcy. Przemoc stosują ludzie, którzy nie w pełni się realizują, nie w pełni urzeczywistniają siebie, mają niską samoocenę i wykazują duże deficyty empatii. Mają problemy z samoakceptacją, spotykają ich niepowodzenia. Osobowość frustrata to osobowość chętna do przemocy. Świadomość ograniczeń własnych, piętrzących się problemów własnych jest rodowodem frustracji. To rodzi napięcie emocjonalne. Po pewnym okresie następuje naturalny wybuch. Szukanie obiektu przekazania napięcia. Sprawcy przemocy są przez to, co robią, również niszczeni. Ich psychika i zasady moralne są poddawane zniekształcającemu wpływowi przemocy.

Czasem przemoc powstaje bez żadnego konkretnego powodu. Wystarczy, że jednostka znajduje przyjemność w zadawaniu bólu, zarówno fizycznego jak i emocjonalnego. Przemoc w rodzinie w wielu przypadkach jest związana z nadużywaniem alkoholu. Osoby znajdujące się w stanie nietrzeźwości tracą samokontrolę i mogą zachowywać się w nieprzewidywalny sposób. Pod wpływem alkoholu zanikają istniejące w człowieku hamulce, wewnętrzne zakazy krępujące jego zachowanie. Częste nadużywanie alkoholu prowadzi do nasilenia się zachowań agresywnych. Nawet osoba uznawana normalnie za spokojną i opanowaną, w stanie upojenia alkoholowego, może stosować przemoc niszcząc swoją rodzinę. Mimo iż pijany człowiek nie potrafi logicznie myśleć, rozumieć i oceniać swoich czynów oraz nie docierają do niego racjonalne argumenty, to nie można jednak w żaden sposób usprawiedliwiać jego agresywnych zachowań. Uzależnienie od alkoholu sprawcy przemocy nie jest okolicznością łagodzącą. To sam sprawca, wprowadzając się w stan nietrzeźwości, jest w pełni odpowiedzialny za swoje czyny. Uzależnienie od alkoholu wywiera zły wpływ nie tylko na osobę, która pije, ale stanowi poważne zagrożenie dla innych członków rodziny. Życie z alkoholikiem może doprowadzić do współuzależnienia. Stan taki jest bardzo niebezpieczny, gdyż podtrzymuje

picie i utrudnia wyjście z nałogu. Zarówno osoby uzależnione jak i współuzależnione wymagają specjalistycznej pomocy terapeutycznej.

5. Skutki przemocy w rodzinie.

Przemoc w rodzinie jest bezsprzecznie zjawiskiem negatywnym i mającym ogromny wpływ na rozwój człowieka na wszystkich etapach jego życia. Przemoc odciska głębokie piętno na psychice ofiar, podkopuje i niszczy ich osobowość. Jest przyczyną różnych zaburzeń psychicznych. Często skutkiem jednorazowego wydarzenia lub też konsekwencją powtarzającej się spirali przemocy, wielokrotnych nadużyć i aktów (przy czym urazy te będą różnić się formą oraz trwałością) jest Zespół Stresu Pourazowego (PTSD). Jest to zaburzenie, któremu towarzyszy niepokój, drażliwość, agresja, powracanie śladów doświadczeń urazowych, natrętne wyobrażenia negatywnego zdarzenia, zaburzenia snu, zwiększona męczliwość, depresja, zaburzenia koncentracji. Objawy te mogą być długotrwałe, zagrażając życiu i zdrowiu jednostki (w przypadku dzieci takie objawy dość często utrzymują się aż do wieku dorosłego). Osoby będące ofiarami przemocy charakteryzują się ponadto nadmierną czujnością, zewsząd wyczekują sytuacji zagrożenia, są nadmiernie pobudzone, czego efektem są również koszmary senne oraz dolegliwości psychosomatyczne. Takie traumatyczne wydarzenia mogą również niszczyć kontakty społeczne, przyjaźń oraz miłość i przywiązanie do rodziny. Występuje również często pewna ambiwalencja w stosunku do osób krzywdzących: od wycofywania się do rozpaczliwego poszukiwania kontaktu z taką osobą. System obronny ofiary zwykle załamuje się, staje się ona bezbronna i uległa, towarzyszy jej poczucie zniechęcenia, zmęczenia fizycznego i psychicznego oraz rezygnacji we wszystkich sferach życia. Mogą również wystąpić stany tzw. zawężenia, czyli stany zmiany świadomości (stan ten jest swojego rodzaju ucieczką przed rzeczywistością), które przypominają trans hipnotyczny. Występuje wówczas rezygnacja, obniżenie inicjatywy oraz krytycznego osądu, oderwanie od rzeczywistości, a nawet zmiany w odczuwaniu (odrętwienia) oraz zaburzone poczucie rzeczywistości (czasu, miejsca, depersonalizacje). Osoby, które doznały przemocy przejawiają również zaburzenia regulacji emocji. Nie radzą sobie z wybuchami agresji, występowaniem gniewnych dysforii, innym razem natomiast wyrażają niechęć do jakichkolwiek form przemocy. Towarzyszy im również wzmożone napięcie oraz nerwowość. Objawy te nasilają się i utrwalają w sytuacji powtarzających się napadów i aktów przemocy. W sytuacji, kiedy jednostka dochodzi do przekonania, iż nie może nic zrobić, nie ma wpływu na sytuację, popada w stan biernej rezygnacji. Często w połączeniu z pewnym specyficznym poczuciem winy (wywołanym przekonaniem, iż to ofiara jest winna takiego zachowania sprawcy – prowokuje) może to doprowadzić do syndromu wyuczonej bezradności. Ofiara wówczas „poddaje się”, zaprzestaje jakichkolwiek działań, gdyż zdaje sobie sprawę, iż nie ma znacznego wpływu na to, co się dzieje. Skutki tego syndromu mogą być wielorakie. Od deficytów poznawczych (przekonanie o niemożności zmiany sytuacji i wpływu), poprzez deficyty w motywacji, do deficytów emocjonalnych wyrażających się w stanach apatii i lęku, uczucia zmęczenia i wspomnianej wcześniej depresji.

Oddzielnie można opisać zespół negatywnych konsekwencji przemocy stosowanej wobec dziecka. Jest to szczególny przypadek przemocy, gdyż wydarzenia z dzieciństwa mają ogromne znaczenie dla całego życia człowieka. Wpływają na rozwój dziecka, umiejętność współżycia z innymi i budowania bliskich intymnych relacji. Dzieciństwo jest również okresem, podczas którego kształtuje się osobowość, rozwija emocjonalność i style zachowania. Wszystkie negatywne wydarzenia i urazy uniemożliwiają prawidłowy rozwój, prowadząc dziecko na obszary patologiczne.

Dzieci maltretowane psychicznie nacechowane są brakiem zaufania do innych, brakiem poczucia bezpieczeństwa, poczuciem bezradności i złości, nieumiejętnością rozwiązywania

problemów, która wynika z niskiego poczucia własnej wartości, tendencją do izolacji emocjonalnej i społecznej. Dramatem dziecka krzywdzonego jest fakt, że największym odczuwanym przez nie zagrożeniem jest zagrożenie płynące ze strony bliskich. Dzieci nie mają wystarczająco rozwiniętego aparatu poznawczego, aby za pomocą intelektu zrozumieć całą sytuację i nadać jej sens. Często dochodzą do wniosku, że to one są winne zaistniałej sytuacji. Dzieci mają zdecydowaną tendencję do obwiniania się za to, co dzieje się w domu. Często bowiem awantury zaczynają się od kłótni o kwestie opieki lub wychowania dzieci. Nie rozumiejąc dynamiki i procesu przemocy uważają, że to one powodują przemoc. To prowadzi je do wniosku, że powinny zmienić swe zachowanie by zapanował spokój – są np. bardzo grzeczne, spokojne, świetnie się uczą. Zauważono, że nawet niemowlęta zmieniają swe zachowanie jakby przeczuwając, że może to wyciszyć negatywne emocje.

Dzieci krzywdzone stosują specyficzne mechanizmy obronne zafałszowując rzeczywistość i zmieniając znaczenie wydarzeń, często idealizują sprawców przemocy i utrzymują z nim paradoksalną więź polegającą jednocześnie na odczuwaniu głębokiej nienawiści i fanatycznego wręcz przywiązania. Typowe stosowane mechanizmy obronne to wyparcie wydarzeń ze świadomości, także izolacja afektu polegająca na pozornym nieodczuwaniu emocji związanych z wydarzeniami. Ponadto dzieci mają tendencje do uciekania od trudnej rzeczywistości w świat fantazji. Często snują fantazje agresywne: mogą u dzieci w takich sytuacjach pojawiać się fantazje dotyczące zabicia agresywnego rodzica lub dania mu nauczki by zostawił ofiarę w spokoju- tego rodzaju reakcje mogą być spowodowane obwinianiem się dziecka o prowokowanie przemocy w domu. Wśród zachowań ucieczkowych często pojawiają się tendencje do uzależnień- alkohol, narkotyki, ale też gry komputerowe. U dzieci młodszych- kompulsywna zabawa. Dzieci nie potrafią sobie również poradzić z olbrzymimi pokładami złości i gniewu związanymi z ich trudną sytuacją. Nie posiadają możliwości, by wyładować złość i gniew na sprawcach przemocy, więc posługują się mechanizmem obronnym projekcji swojej złości na inne osoby lub instytucje. Jest to postawa przejawiająca agresję nie tylko w stosunku do otoczenia, ale również do samych siebie, co w konsekwencji doprowadza do autodestrukcji.

Konsekwencje psychologiczne przemocy wobec dzieci:

Zaburzenia w sferze emocji:

- depresyjność, z rysem wyuczonej bezradności, polegającym na przekonaniu o braku kontroli nad swoim życiem, przekonaniu, „że tak już musi być”,
- szeroko rozumiane zaburzenia lękowe – lęki nocne i koszmary senne, fobie społeczne. Lęk u ofiar przejawia się zarówno w postaci uogólnionej, ale także jako specyficzne fobie, często związane bezpośrednio z okolicznościami wykorzystania bądź groźbami ze strony sprawcy,
- próby samobójcze i samookaleczenia,
- wybuchowość i agresja (jako przeniesienie afektu) lub przeciwnie – tłumienie afektu, wycofanie emocjonalne.

Zmiany w postrzeganiu siebie:

- poczucie bezradności, paraliżu inicjatywy,
- zaniżona samoocena, samo obwinianie się, poczucie napiętnowania i odmienności.

Zmiany w relacjach społecznych:

- poszukiwanie takich relacji, w których odtworzy się patologiczny wzorzec relacji ze sprawcą,
- wycofanie, izolowanie się,
- popadanie w skrajności (lgnięcie do innych, następnie odrzucanie ich),
- trwały brak zaufania do innych,
- wyidealizowany obraz prześladowcy/ identyfikacja ze sprawcą – AGRESJA.

Zmiany w funkcjonowaniu poznawczym:

- zaburzenia koncentracji uwagi i pamięci,
- zaburzenia procesów myślowych, zniekształcenia postrzegania siebie, świata na skutek nawracających nastrojów depresyjnych,
- zaburzenia tzw. spójności narracyjnej, czyli umiejętności zorganizowania przekazu we wstęp, rozwinięcie, zakończenie, w konsekwencji problemy z nauką.

6. Mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie.

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym zgodę na przemoc. Jest to wynik funkcjonujących w świadomości społecznej mitów i stereotypów na temat przemocy, które pokazują fałszywy obraz problemu. Mity i stereotypy usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na przemoc, umacniają w nim pewność siebie i poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę przemocy i zmuszając ją do milczenia. Warto zatem wiedzieć, co jest mitem i stereotypem, aby nie ulegać fałszywym przekonaniom odbierającym siłę do walki o lepsze życie:

„Przemoc w rodzinie to sprawa prywatna, nikt nie powinien się wtrącać”

NIEPRAWDA

Przemoc, wykorzystywanie, bicie, krzywdzenie osób bliskich jest przestępstwem, tak samo groźnym i podlegającym karze jak przemoc wobec obcych osób. Bycie małżeństwem czy mieszkanie razem pod jednym dachem w wolnym związku nie daje nikomu prawa do stosowania przemocy, nie zwalnia z odpowiedzialności prawnej. Każdy ma prawo, a nawet obowiązek reagować na przestępstwo.

„Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego”

NIEPRAWDA

Przemoc w rodzinie występuje we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia lub statusu społecznego czy materialnego. Zdarza się, że wyżej wykształceni sprawcy stosują często bardziej wyszukane formy przemocy.

„Przemoc jest wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele ofiar”

NIEPRAWDA

Nie tylko siniaki, złamania czy oparzenia świadczą o przemocy. Przemoc ma „wiele twarzy”. To także poniżanie, obelgi, zmuszanie do określonych zachowań, grożenie, zastraszanie.

„Jeśli ktoś jest bity, to znaczy, że sobie na to zasłużył”

NIEPRAWDA

Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie, niezależnie od tego, co zrobił lub powiedział. Nie wolno poniżać, bić innych, ani się nad nimi znęcać. Nikt nie ma takiego prawa.

„To był jednorazowy incydent, który nigdy się nie powtórzy”

NIEPRAWDA

Przemoc domowa niemal nigdy nie jest wyjątkowym, pojedynczym wydarzeniem. Przemoc ma tendencję do powtarzania się. Niezatrzymana eskaluje i przybiera na sile. Nie wolno czekać i łudzić się, że sama się skończy. Przemoc nigdy sama nie mija- trzeba stanowczo powiedzieć NIE i podjąć konsekwentne działania by wyjść z przemocy.

„Przyczyną przemocy w rodzinie jest alkohol”

NIEPRAWDA

Nawet uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za działania dokonywane pod jego wpływem. Alkohol może nasilać przemoc i ułatwia jej stosowanie. Stanem nietrzeźwości sprawcy próbują usprawiedliwić fakt znęcania się nad członkami rodziny.

„Gdyby ofiara naprawdę cierpiała odeszłaby od sprawcy”

NIEPRAWDA

Ofiary naprawdę cierpią, nikt nie lubi być bitym i poniżanym. To, że ofiary nie odchodzą od sprawcy wynika zwykle z ich zależności od sprawcy, z trudności mieszkaniowych, z przekonań odnośnie małżeństwa, z nacisków, jakim są poddawane ofiary ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów.

„Ofiary przemocy w rodzinie akceptują przemoc”

NIEPRAWDA

Ofiary przemocy domowej zawsze próbują się bronić, ich działania są jednak mało skuteczne. Wypróbowują różne, często nieracjonalne strategie obronne, które w konsekwencji powodują nasilenie przemocy.

„Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych”

NIEPRAWDA

Przemoc jest poważnym problemem, który niszczy nie tylko osobę, która jej doświadcza, ale również innych członków rodziny narażonych na uczestniczenie w aktach przemocy. Nie można ukrywać przemocy i pozostawać biernym. Takie zachowanie na pewno nie uzdrowi rodziny. Należy chronić przed przemocą siebie i swoich bliskich. Ujawnienie problemu i zwrócenie się po specjalistyczną pomoc nie ma nic wspólnego z ujawnianiem tajemnic rodzinnych. Przemoc domowa nie może być tajemnicą. Nie ma innej drogi do wyjścia z przemocy, niż ujawnienie jej i przeciwdziałanie.

„Gwałt w małżeństwie nie istnieje”

NIEPRAWDA

Każda osoba niezależnie od tego czy żyje w związku formalnym, nieformalnym czy jest wolna, jest uprawniona do samodzielnego decydowania o swoim życiu intymnym i zachowaniach seksualnych. Małżeństwo nie zmienia definicji gwałtu. Gwałt polega na doprowadzeniu innej osoby do poddania się czynowi nierządному lub wykonania takiego czynu, stosując przemoc, groźbę bezprawną lub podstęp. Definicja ta nie wyklucza małżonków, ani innych osób z rodziny sprawcy.

ROZDZIAŁ II. REGULACJE PRAWNE DOTYCZĄCE PRZEMOCY W RODZINIE NA TLE WYBRANYCH ROZWIĄZAŃ LEGISLACYJNYCH.

1. Polskie uregulowania prawne dotyczące przemocy w rodzinie.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) jest najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, zwanym ustawą zasadniczą. Gwarantuje ona podstawowe prawa człowieka. Rozdział drugi tejże ustawy pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające nietykalność osobistą i cielesną człowieka oraz ustanawia władze publiczne strażnikami tychże praw. Zgodnie z tym aktem prawnym obywatelowi przysługuje prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Kolejnym dokumentem znówelizowanym w 2010 r. jest **Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.). Jej preambuła stanowi, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. Konstytuuje, iż władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw oraz wolności. Jest bodźcem do zwiększania skuteczności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ustawa ta definiuje pojęcie przemocy w rodzinie, określa zadania organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy w rodzinie oraz zasady postępowania wobec sprawców przemocy. Na samorząd powiatowy ustawa nakłada zadania własne tj.:

1. Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
2. Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
4. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

Określa również zadania z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat:

1. Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
2. Opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach udzielania pomocy osobom, które doświadczyły przemocy, ustawa przewiduje poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne i socjalne, ochronę przed dalszym krzywdzeniem (uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego mieszkania oraz zakaz kontaktowania się z ofiarą), zapewnienie schronienia w ośrodkach dla ofiar przemocy. Celem ustawy jest przede wszystkim położenie nacisku na zapobieganie przemocy w rodzinie oraz na wzrost świadomości społeczeństwa.

W obowiązującym stanie prawnym ustawa wprowadza sankcje dla osoby stosującej przemoc m.in.:

- nałożenia przez sąd na sprawcę przemocy obowiązku poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach edukacyjno- korekcyjnych,
- zawieszenie w pełnieniu obowiązków służbowych na czas trwania postępowania, w stosunku do wychowawcy, który jest zatrudniony w placówce opiekuńczo- wychowawczej, w sytuacji, kiedy zostanie on oskarżony o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy,
- nałożenie na sprawcę przemocy w rodzinie zakazu zbliżania się do osób pokrzywdzonych, kontaktowania się z nimi oraz nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania,
- odebranie dziecka z rodziny i umieszczenie go w opiece zastępczej lub placówce opiekuńczo- wychowawczej w razie bezpośredniego zagrożenia jego zdrowia lub życia w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie.

Faktem jest, iż przemoc w rodzinie jest ściśle skorelowana z problemem alkoholowym. Wobec czego zagadnienia dotyczące problemu przemocy w rodzinie reguluje **Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi** (tj. Dz. u. z 2015, poz. 1286 z późn. zm.). Akt ten stanowi, iż jednym ze sposobów przeciwdziałania alkoholizmowi jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Ustawa nakłada obowiązek udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej oraz obrony przed przemocą w rodzinie. Nakazuje udzielenia wsparcia dzieciom osób uzależnionych od alkoholu, dotkniętych następstwami wzrastania w rodzinie alkoholowej oraz zapewnienie im bezpłatnej pomocy psychologicznej.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.) także określa kompetencje jednostek i pracowników pomocy społecznej, których zadaniem jest udzielanie wszelkiej pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemem przemocy domowej. W katalogu powodów udzielania osobom lub rodzinom pomocy społecznej wyszczególniona jest przemoc, gdyż osoba pokrzywdzona bardzo często nie jest w stanie samodzielnie, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości zapewnić sobie i rodzinie ochrony przed przemocą.

Ponadto Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 583 z późn. zm.);
2. Ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 224 z późn. zm.);
3. Ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.);
4. Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1445 z późn. zm.);
5. Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.);

6. Ustawę z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 355 z późn. zm.);
7. Ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
8. Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2014 r., poz. 118 z późn. zm.);
9. Uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014, poz. 445).

Polskie prawo, a w szczególności **Kodeks Karny** zakłada, iż przemoc wobec członków rodziny jest przestępstwem ściganym z urzędu. Instytucje państwowe i samorządowe, które posiadają informacje o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu są zobowiązane do niezwłocznego zawiadomienia prokuratury lub policji. Zaniechanie tego obowiązku może skutkować odpowiedzialnością karną. Prawo stanowi, iż każdy obywatel ma społeczny obowiązek zawiadomić odpowiednie instytucje o posiadanych informacjach dotyczących stosowania przemocy w rodzinie. Jednakże ze względu na brak sankcji prawnych i status „obowiązku społecznego” niewypełnienie tych zapisów nie pociąga za sobą odpowiedzialności prawnej.

Czyny zabronione kwalifikowane jako przemoc w rodzinie są odpowiednio karane. W katalogu tych czynów kodeks karny wyróżnia niżej wymienione czyny:

- pozostawianie osoby, względem której jest się zobowiązanym do opieki, w sytuacjach zagrażających bezpośrednio jej życiu lub zdrowiu,
- groźby popełnienia przestępstwa na szkodę najbliższych,
- zmuszanie do określonych zachowań,
- gwałt,
- nakłanianie i zmuszanie do czynów nierządnych przy wykorzystaniu stosunku zależności,
- dopuszczanie się czynu lubieżnego względem osoby poniżej 15 lat,
- znęcanie się psychiczne lub fizyczne,
- rozpijanie małoletniego,
- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego,
- porzucanie małoletniego lub osoby nieporadnej,
- uprowadzanie lub zatrzymanie wbrew woli osoby powołanej do opieki,
- naruszanie nietykalności cielesnej,
- kradzież na rzecz osoby najbliższej,
- niszczenie mienia.

Założeniem twórców Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie było tworzenie go jako aktu kompatybilnego z dokumentami funkcjonującymi na poziomie krajowym, wojewódzkim oraz gminnym.

Na szczeblu krajowym realizowany jest **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Głównym założeniem tego programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu profilaktykę w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności w systemie

udzielania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, zwiększenie profesjonalizmu i wyposażenie służb społecznych w odpowiednie narzędzia do udzielania pomocy i podejmowania odpowiednich działań wobec sprawcy przemocy w rodzinie. Na poziomie województwa podlaskiego funkcjonuje „Wojewódzka Strategia Polityki Społecznej na lata 2014-2020” oraz „Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w województwie podlaskim na lata 2014-2020”. Oba te dokumenty mają na celu m.in. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wspieranie rozwoju systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach alkoholowych, zapewnienie profesjonalnej pomocy interwencyjnej i terapeutycznej dzieciom – ofiarom przemocy oraz ich rodzinom.

2. Przemoc w rodzinie w wybranych dokumentach międzynarodowych.

Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.

Jest najważniejszym dokumentem postulującym poszanowanie i zachowanie ludzkich praw oraz wolności dla wszystkich bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie. Karta wraz z paktami ekonomicznym i prawnym oraz powszechną deklaracją praw człowieka tworzy uniwersalny system ochrony praw człowieka w podwójnym sensie- podmiotowym i przedmiotowym.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.

Deklaracja stanowi fundamentalny kanon praw przysługujących wszystkim ludziom bez względu na różnice „rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych lub innych przekonań, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek inne różnice” (art.2). Według tego dokumentu każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa. Deklaracja zawiera szeroki zakres podstawowych praw człowieka, do których wszyscy ludzie na świecie są uprawnieni. Deklaracja otworzyła drzwi do postępu w zakresie ochrony jednostki przed okrutnym, niehumanitarnym i poniżającym traktowaniem.

Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r.

Jest umową międzynarodową z zakresu ochrony praw człowieka stosowaną przez państwa członkowskie Rady Europy. Katalog praw człowieka chronionych przez Europejską Konwencję Praw Człowieka gwarantuje: prawo do życia i wolności oraz bezpieczeństwa osobistego. Zakazuje stosowania tortur, niewolnictwa i pracy przymusowej oraz zapewnia prawo do sprawiedliwego procesu. Konwencja potwierdza prawo poszanowania życia prywatnego i rodzinnego wraz z prawem do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Przewiduje wolność myśli, sumienia i wyznania, wolność wypowiedzi, jak również wolność zgromadzania się i stowarzyszania. Dokument ten chroni prawo do skutecznego środka odwoławczego.

Deklaracja Wiedeńska

Przyjęta została przez Organizację Narodów Zjednoczonych na Światowej Konferencji Praw Człowieka w Wiedniu w 1993 roku. Akt ten zwraca szczególną uwagę na szerzącą się przemoc wobec kobiet. W myśl tego dokumentu przemoc wobec kobiet stanowi naruszenie praw człowieka, nawet gdy dochodzi do niej w tak zwanej sferze prywatnej.

Deklaracja Pekińska

Dokument ten wraz z Platformą Działania został zatwierdzony na IV Światowej Konferencji w Sprawie Kobiet w Pekinie w 1995 roku. Zakłada on strategię działania na rzecz równości kobiet i mężczyzn oraz zwiększenia udziału kobiet w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym. Wskazuje dwanaście obszarów o podstawowym znaczeniu oraz określa działania, które mają podjąć rządy, instytucje międzynarodowe, organizacje pozarządowe i sektor prywatny przeciwko stosowaniu przemocy wobec kobiet. Jednocześnie Deklaracja wzywa wszystkie rządy do tworzenia narodowych programów działania dla upowszechnienia równego traktowania kobiet i mężczyzn.

Program Daphne

Z uwagi na rosnące zaniepokojenie związane z przemocą wobec dzieci, młodzieży i kobiet, w 1997 roku Komisja Europejska zatwierdziła do realizacji inicjatywę Daphne jako 3-letni program współfinansowania międzynarodowych projektów z zakresu zapobiegania i zwalczania przemocy. Sukces inicjatywy spowodował, że w 2000 roku komisja rozpoczęła realizację 4-letniego Programu Daphne. Zachęcone rezultatami, parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej zatwierdziły na lata 2004-2007 nowy program Daphne II, którego nadrzędnym celem jest walka z przemocą wobec dzieci, młodzieży i kobiet oraz wsparcie i ochrona ofiar i grup ryzyka. Działania programu są kontynuowane w ramach dokumentu „Walka z przemocą oraz profilaktyka i informacja antynarkotykowa”, stanowiący kontynuację programu Daphne. W dokumentach programowych podkreślono, że przemoc psychiczna, fizyczna, seksualna, groźby zastosowania przemocy, stosowanie przymusu lub nieuzasadnione pozbawienie wolności wobec dzieci, młodzieży i kobiet jest jednoznaczne z naruszeniem ich praw do życia, bezpieczeństwa, wolności, godności oraz nietykalności fizycznej.

Celem Programu Daphe nie jest bezpośrednia pomoc ofiarom przemocy, ale wsparcie organizacji, których zadaniem jest wsparcie tej grupy osób. Program adresowany jest do osób zajmujących się bezpośrednio lub pośrednio zjawiskiem przemocy tj. do policji i służby granicznej, kadry nauczycielskiej, służb społecznych, władz lokalnych itp.

Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej

Konwencja Rady Europy otwarta do podpisu 11 maja 2011 roku w Stambule. Dokument stwarza ramy dla prawnego przeciwdziałania wszelkim formom przemocy wobec kobiet na poziomie europejskim, a także zapobiegania, ścigania i likwidowania przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej.

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W POWIECIE BIELSKIM W LATACH 2014-2015.

W ramach diagnozy i monitorowania zjawiska przemocy, PCPR wystąpił z pismem do ośrodków pomocy społecznej, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim z prośbą o podanie informacji dotyczących zarejestrowanych przypadków stosowania przemocy oraz o podanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2014-2015.

Z informacji uzyskanych z poszczególnych gmin wynika, iż realizowane są zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Poniżej zostały zaprezentowane działania poszczególnych gmin, powiatu oraz innych instytucji w latach 2014-2015, dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W Gminie Orla funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orli, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, Zespołu Szkół z Dodatkowym Nauczaniem Języka Białoruskiego im. Ziemi Orlańskiej w Orli, Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Alma Med” w Orli, Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Gabinet Lekarza POZ, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Fundament”.

W roku 2014 odbyło się 6 posiedzeń Zespołu, natomiast w roku 2015 odbyły się 4 posiedzenia. Grupy robocze Zespołu w latach 2014-2015 pracowały z 5 osobami, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie. W 2014 roku Zespół pracował z 4 osobami, natomiast w 2015 roku z 5 osobami, co do których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

W latach 2014-2015 udzielono wsparcia specjalistycznego w formie pomocy psychologicznej, socjalnej i prawnej 28 osobom dotkniętym przemocą.

W latach 2014-2015 działania interwencyjne podejmowała Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Orli w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie nadużywających alkoholu. W 2014 roku na posiedzenie Komisji wezwano 7 osób. W wyniku prac komisji wystosowano do Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim 3 wnioski w sprawie orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego. W 2015 roku na posiedzenia Komisji wezwano 8 osób, natomiast 7 wniosków trafiło do sądu w sprawie orzeczenia obowiązku leczenia odwykowego.

Członkowie grup roboczych ZI w latach 2014-2015, a w szczególności pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Orli oraz dzielnicowy gminy Orla, monitorowali rodziny objęte procedurą Niebieskie Karty w środowisku, nie rzadziej niż raz w miesiącu. W 2014 roku przeprowadzono 80 takich wizyt, natomiast w 2015 roku przeprowadzono 75 wizyt monitorujących. Grupy robocze ZI opracowywały indywidualne plany pomocy na rzecz rodzin, w ramach których udzielano wsparcia pedagogicznego, prawnego i socjalnego.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Orli podejmuje działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Orla na lata 2013-2016.

W Gminie Bielsk Podlaski funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego w latach 2014-2015 weszli przedstawiciele następujących instytucji: kierownik GOPS w Bielsku Podlaskim,

przedstawiciel szkoły podstawowej w Łubinie Kościelnym, psycholog Zespołu Szkół w Augustowie, przewodniczący Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku Podlaskim, dzielnicowy Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, pielęgniarka SP ZOZ w Bielsku Podlaskim, przedstawiciel Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, przedstawiciel Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Fundament”, przedstawiciele duchowieństwa z parafii funkcjonujących na terenie gminy Bielsk Podlaski.

Zespół Interdyscyplinarny przeprowadził w latach 2014-2015 dwie sprawy dotyczące przemocy w rodzinie. Jednocześnie w rejestrach GOPS zaewidencjonowano w 2014 roku 24 osoby dotknięte przemocą w rodzinie, natomiast w 2015 roku 21 osób. Odnotowano w 2014 roku - 24 osoby podejrzane o stosowanie przemocy, w 2015 roku 21 osób. Udowodniono stosowanie przemocy w latach 2014-2015 – 3 osobom. Procedurę Niebieskie Karty prowadzono w 2014 roku wobec 24 osób, natomiast w 2015 roku wobec 21 osób. W w/w okresie odnotowano 3 interwencje w środowisku lokalnym, związane z zaistniałą przemocą domową.

W Gminie Boćki funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny w skład którego wchodzi przedstawiciele: Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Boćkach, służby zdrowia, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, Zespołu Szkół w Boćkach, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim. Zespół Interdyscyplinarny prowadził w latach 2014-2015 łącznie 36 spraw. Zarejestrowano w 2014 roku 42 osoby dotknięte przemocą w rodzinie, natomiast w 2015 roku 38 osób. Zaewidencjonowano w 2014 roku 17 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, natomiast w 2015 roku – 16 osób. W latach 2014-2015 pięć osób zostało skazanych wyrokiem sądu. W wymienionym okresie założono i prowadzono 32 Niebieskie Karty. Z danych ośrodka pomocy społecznej wynika, iż w roku 2014 przeprowadzono 15 interwencji w środowisku lokalnym związanych z zaistniałą przemocą domową, natomiast w 2015 roku zarejestrowano 14 takich przypadków. GOPS w Boćkach udzielał porad specjalistycznych w celu przezwyciężenia przemocy w rodzinie (poradnictwo socjalne) w wymiarze 13 porad. Objęto dozorem kuratora 2 rodziny w związku z przemocą domową.

W Gminie Rudka funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi 8 przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. W latach 2014-2015 Zespół przeprowadził łącznie 8 spraw. Zarejestrowano w w/w okresie 8 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 8 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. W latach 2014-2015 wszczęto procedurę Niebieskie Karty wobec 8 osób. Odnotowano 8 interwencji Policji w środowisku lokalnym. Pracownicy Ośrodka udzielili 4 porady specjalistyczne.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudce podejmował inne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- systematyczne wizyty w środowisku przedstawiciela policji i pracownika socjalnego
- rozmowy indywidualne pedagoga szkolnego z dziećmi rodzin dotkniętych przemocą
- sporządzanie wniosków do Sądu o wgląd w sytuację rodziny oraz ustanowienie kuratora sądowego
- poradnictwo specjalistyczne (socjalne, prawne)

W Gminie Brańsk funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny w skład którego wchodzi 8 przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. W latach 2014-2015

Zespół przeprowadził łącznie 24 sprawy. Zarejestrowano w w/w okresie 75 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 12 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. Stosowanie przemocy udowodniono 1 osobie. W latach 2014-2015 wszczęto procedurę Niebieskie Karty wobec 24 osób. Odnotowano 24 interwencje Policji w środowisku lokalnym. Pracownicy Ośrodka udzielili 18 porad specjalistycznych.

W Gminie Wyszki funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego w latach 2014-2015 weszli przedstawiciele następujących instytucji: pracownicy GOPS w Wyszkach, przedstawiciele oświaty, pracownicy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku Podlaskim, Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele służby zdrowia, przedstawiciel Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, przedstawiciel Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Fundament”.

W latach 2014-2015 Zespół Interdyscyplinarny przeprowadził 32 sprawy dotyczące przemocy w rodzinie. Jednocześnie w rejestrach GOPS zaewidencjonowano w 2014 roku 45 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, natomiast w 2015 roku 34 osoby. Wykazano w 2014 roku 15 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, w 2015 roku 13 osób. Udowodniono stosowanie przemocy w latach 2014-2015 – 1 osobie. Procedurę NK prowadzono w 2014 roku wobec 12 osób, natomiast w 2015 roku również wobec 12 osób. W w/w okresie odnotowano 21 interwencji w środowisku lokalnym związanych z zaistniałą przemocą domową. Udzielano 91 porad specjalistycznych w formie: poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, rodzinnego. Z danych GOPS wynika, iż w roku 2014 Zespół Interdyscyplinarny powołał 10 grup roboczych, które odbyły 55 posiedzeń. Członkowie zespołu i grup roboczych diagnozowali sytuację w poszczególnych rodzinach, jak i wskazywali możliwości odpowiedniego wsparcia rodziny.

W Gminie Wyszki podejmowano inne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez:

- stały kontakt pracowników socjalnych i dzielnicowego z rodzinami w miejscu zamieszkania (monitorowanie rodziny), rozmowy telefoniczne, udzielanie porad w zakresie oferowanej pomocy,
- złożenie wniosku do Sądu o objęcie leczeniem odwykowym,
- sporządzanie wniosków do Sądu o wgląd w sytuację rodziny,
- działania informacyjno - edukacyjne (wydawanie ulotek, zakładki na stronie internetowej gminy, szkolne programy profilaktyczne, konferencja połączona z turniejem piłki nożnej, publikacja artykułów w lokalnej prasie, zajęcia w świetlicy socjoterapeutycznej, badania ankietowe dotyczące zjawiska przemocy na terenie gminy, szkolenia członków ZI),
- wsparcie finansowe rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

W Mieście Bielsk Podlaski funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi: Dyrektor i pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji w Bielsku Podlaskim, przedstawiciele oświaty, przedstawiciele służby zdrowia, przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie „Fundament”.

Zespół Interdyscyplinarny przeprowadził w latach 2014-2015 łącznie 137 spraw. Zarejestrowano w 2014 roku 66 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, natomiast w 2015 roku 74 osoby. Zaewidencjonowano w 2014 roku 66 osób podejrzanych o stosowanie przemocy, natomiast w 2015 roku 71 osób. W latach 2014-2015 pięć osób zostało skazanych wyrokiem sądu. W roku 2014 założono i prowadzono 79 Niebieskich Kart, natomiast w 2015 roku 69 Niebieskich Kart. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, iż w roku 2014 przeprowadzono 5 interwencji w środowisku lokalnym związanych z zaistniałą przemocą domową, natomiast w 2015 roku zarejestrowano 7 takich przypadków. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielsku Podlaskim w 2014 roku udzielał porad specjalistycznych w celu przezwyciężenia przemocy w rodzinie w wymiarze 231 porad, natomiast w 2015 roku 210 porad.

W bieżącym roku przy Urzędzie Miasta Bielsk Podlaski został uruchomiony Punkt konsultacyjny do spraw przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie. Działania Punktu są bezpłatne i skierowane do dzieci, młodzieży i dorosłych eksperymentujących lub uzależnionych od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, komputera i internetu, hazardu oraz członków ich rodzin; osób doznających przemocy w rodzinie; osób, które doświadczają różnorodnych trudności adaptacyjnych w codziennym życiu lub kryzysów egzystencjalnych.

W Mieście Brańsk funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego wchodzi przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Brańsku, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brańsku, Posterunku Policji w Brańsku, oświaty, służby zdrowia, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim oraz przedstawiciel „Caritas” Diecezji Drohiczyńskiej oddział w Brańsku.

W latach 2014-2015 Zespół przeprowadził łącznie 16 spraw. Zarejestrowano w w/w okresie 17 osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz 17 osób podejrzanych o stosowanie przemocy. W latach 2014-2015 wszczęto procedurę Niebieskie Karty wobec 13 osób. Odnotowano 13 interwencji policji w środowisku lokalnym. Pracownicy Ośrodka udzielili 6 porad specjalistycznych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku w latach 2014-2015 współpracował z dzielnicowym Posterunkiem Policji w Brańsku, jak również z pedagogiem szkolnym, psychologiem w celu przezwyciężenia przemocy w rodzinie. Udzielano informacji o możliwości skorzystania z grup wsparcia.

Z danych przesłanych przez Komendę Powiatową Policji wynika, iż we wskazanym okresie Policja realizowała zadania z zakresu profilaktyki i edukacji społecznej. W 2015 roku zostały przeprowadzone szkolenia dla kadry pedagogicznej Szkoły Podstawowej w Domanowie oraz Zespołu Szkół w Augustowie. Przemoc w rodzinie była również tematem spotkań z rodzicami uczestniczącymi w wywiadówkach szkolnych w szkołach z terenu powiatu bielskiego.

Ponadto w roku 2015 Policja zarejestrowała 230 osób dotkniętych przemocą w rodzinie, natomiast podejrzanych o stosowanie przemocy 143 osoby. Funkcjonariusze Policji założyli i prowadzili 143 Niebieskie Karty. Z danych Policji wynika, iż w roku 2015 przeprowadzono 614 interwencji w związku z zaistniałą przemocą domową. Funkcjonariusze Policji wszczynali postępowania przygotowawcze dotyczące przemocy, w której prowadzono NK przeciwko sprawcom znęcania w liczbie 25 postępowań. Aktem oskarżenia zakończono 17 spraw.

Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych w Bielsku Podlaskim poinformował, iż w 2015 roku zarejestrowano 14 osób zamieszkujących w powiecie bielskim, którzy zostali oddani pod dozór kuratora w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie. W stosunku do w/w osób kuratorzy sądowi realizują obowiązki i uprawnienia wynikające m.in. z ustaw i rozporządzeń dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Kuratorzy nie

rzadziej niż co 6 miesięcy informują sąd o przebiegu dozoru i sygnalizują potrzebę ustanowienia wobec osób stosujących przemoc w rodzinie odpowiednich obowiązków typu: powstrzymywanie się od nadużywania alkoholu, leczenie odwykowe, uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy, nakaz opuszczenia miejsca zamieszkania, odwieszenia kary pozbawienia wolności.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim w 2015 roku przeprowadziło nabór beneficjentów do programu korekcyjno - edukacyjnego realizowanego w 2016 roku.

W bieżącym roku przeprowadzono kolejną edycję przedmiotowego programu. W celu naboru uczestników, pracownicy Centrum kontaktowali się z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych oraz z miejskimi i gminnymi ośrodkami pomocy społecznej z prośbą o wytypowanie potencjalnych kandydatów do programu. Na stronie internetowej oraz tablicy ogłoszeń Centrum zamieszczana była informacja o realizacji oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych. Do programu zostało zakwalifikowanych 12 osób stosujących przemoc w rodzinie. Program ukończyło 9 beneficjentów. Każdy z uczestników podpisał kontrakt, w którym zobowiązał się do akceptacji obowiązujących reguł, zawierających formalne wymagania, dotyczące systematycznej obecności na zajęciach, obowiązku bezpiecznego i zgodnego z zasadami współżycia społecznego zachowania w trakcie spotkań, zobowiązanie do powstrzymywania się od przemocowych zachowań i postaw w kontaktach z członkami rodziny i innymi ludźmi. Program zakłada monitorowanie zachowań związanych z przemocą w rodzinie u osób uczestniczących w programie, w trakcie trwania programu i trzy lata po jego zakończeniu, poprzez kontakt telefoniczny i osobisty z uczestnikami oddziaływań, ofiarami przemocy, kuratorami. W/w działania są prowadzone przez dwóch terapeutów, w tym psychologa Centrum.

PCPR w ramach działalności Punktu Poradniczo - Konsultacyjnego udziela specjalistycznego poradnictwa z zakresu:

- wsparcia psychologiczno - edukacyjnego rodzinom dotkniętym przemocą (osobie doznającej i stosującej przemoc)
- pomoc i współpracę z rodzinami zastępczymi, celem optymalizacji procesu wychowania i kształcenia wychowanków rodzin zastępczych
- zwiększania świadomości pedagogicznej rodzin zastępczych oraz rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

W latach 2014-2015 udzielono wsparcia specjalistycznego w formie wsparcia psychologicznego, socjalnego i prawnego 28 osobom dotkniętym przemocą.

Działania profilaktyczne PCPR w Bielsku Podlaskim prowadzone były w 2015 roku i w latach ubiegłych poprzez realizację projektu unijnego „Służby społeczne – przyjaciele rodzin”, jak również w ramach działalności punktu poradniczo- konsultacyjnego.

W 2014 roku w wyniku realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie projektu unijnego, powiat bielski pozyskał środki w łącznej kwocie 304.000 zł, które zabezpieczyły działania skierowane do rodzin, gdzie występowało bezrobocie, ubóstwo, uzależnienie od alkoholu, przemoc, nieporadność w sferze opiekuńczo – wychowawczej i życiowej oraz osób, które długotrwale korzystały ze środków z pomocy społecznej. Głównym celem projektu było zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego wśród 86 uczestników. W 2014 roku dzięki projektowi możliwe było udzielenie pomocy dzieciom z trudnościami w czytaniu i pisaniu, jak również mającymi problemy w funkcjonowaniu społecznym. Prowadzone były zajęcia z glottodydaktyki, zajęcia socjoterapeutyczne,

pomocy w nauce oraz warsztaty kompetencji społecznych. Indywidualnego wsparcia i poradnictwa dla rodziców w zakresie profilaktyki uzależnień, przemocy, prawidłowych postaw wychowawczych i aktywnego poszukiwania pracy udzielał pracownik socjalny oraz psycholog Centrum. Utworzono również grupę wsparcia dla 5 rodziców wraz z dziećmi niepełnosprawnymi oraz grupę wsparcia dla 10 rodzin sprawujących pieczę zastępczą. W ramach projektu uczestnicy mieli możliwość skorzystania ze szkoleń i warsztatów zwiększających kompetencje życiowe i umiejętności społeczne. Indywidualnym wsparciem objęto 18 osób młodych w wieku 15-30 lat, oferując im konsultacje z doradcą zawodowym.

W 2015 roku w ramach projektu przedmiotowym działaniom zostało poddanych 30 uczestników.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie współdziała z Komendą Powiatową Policji oraz Zespołami Interdyscyplinarnymi w zakresie realizacji procedur Niebieskie Karty, poprzez bezpośredni kontakt z dzielnicowymi, przewodniczącymi Zespołów Interdyscyplinarnych, uczestnictwo w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego, celem wypracowania wspólnych rozwiązań niwelujących przemoc.

W 2015 r. pracownicy PCPR odbyli następujące szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy :

- 1.Szkolenie dla kadry instytucji pomocy społecznej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – uczestnikami szkolenia byli psycholog, dyrektor, specjalista pracy socjalnej
- 2.Szkolenie - „Dopalacze – diagnoza, profilaktyka, pomoc” - uczestnikami szkolenia była kadra działu pomocy socjalnej.
- 3.Szkolenie z zakresu przeciwdziałania zagrożeniom dzieci i młodzieży – co nauczyciel wiedzieć powinien – uczestnikiem szkolenia był specjalista pracy z rodziną.

W powiecie bielskim w obszarze działań będących istotą niniejszego programu, realizowanego na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacjach kryzysowych oraz zagrożonych i dotkniętych przemocą w rodzinie, funkcjonują niżej wymienione jednostki oraz organizacje pozarządowe:

- zakłady opieki zdrowotnej zarówno publiczne jak i niepubliczne,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim,
- ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu bielskiego,
- miejskie i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych funkcjonujące w każdej gminie,
- Punkt konsultacyjny ds. przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie przy Urzędzie Miasta w Bielsku Podlaskim,
- placówki oświatowe funkcjonujące na terenie powiatu bielskiego,
- Sąd Rejonowy w Bielsku Podlaskim,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich w Bielsku Podlaskim,

- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych w Bielsku Podlaskim
- Prokuratura Rejonowa w Bielsku Podlaskim,
- Komenda Powiatowa Policji w Bielsku Podlaskim oraz posterunki policji w poszczególnych gminach,
- Stowarzyszenie Abstynentów „Promień” w Bielsku Podlaskim,
- Fundacja Domów Kultury Prawosławnej Diecezji Warszawsko – Bielskiej,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy parafii Matki Bożej z Góry Karmel w Bielsku Podlaskim,
- Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży przy parafii pw. Narodzenia NMP i Św. Mikołaja w Bielsku Podlaskim,
- Związek Harcerstwa Polskiego – hufiec w Bielsku Podlaskim,
- Stowarzyszenie Bractwo Prawosławne św. Cyryla i Metodego w Bielsku Podlaskim,
- Stowarzyszenie „Bielsk Inicjatywa Rowerowa”,
- Caritas Diecezji Drohiczyńskiej
- Stowarzyszenie „Kreatywny Bielsk Podlaski”.

ROZDZIAŁ IV. CELE PROGRAMU

1. Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy jest szeroko rozumiane przeciwdziałanie przemocy domowej oraz ochrona jej ofiar poprzez wdrażanie skutecznych działań profilaktycznych, interwencyjnych oraz psychoedukacyjnych na terenie Powiatu Bielskiego.

2. Cele szczegółowe programu w zakresie działań profilaktycznych:

- Systematyczne diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie,
- Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy wśród mieszkańców Powiatu Bielskiego,
- Profilaktyka zachowań ryzykownych,
- Wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci i młodzieży w rodzinach, w których występuje przemoc lub zagrożonych przemocą,
- Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat etiopatogenezy zjawiska przemocy,
- Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat skutków doświadczania przemocy w rodzinie,
- Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej na temat metod przeciwstawiania się przemocy w rodzinie.

2a. Działania w zakresie oddziaływań profilaktycznych:

- Prowadzenie strony internetowej PCPR w celu informowania o możliwościach pomocy i wsparcia ofiar przemocy,
- Organizowanie spotkań w zespołach wielofunkcyjnych dotyczących rozwijania współpracy interdyscyplinarnej instytucji i organizacji działających na terenie Powiatu Bielskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wymiany doświadczeń i dobrych praktyk,
- Organizowanie zajęć edukacyjno- informacyjnych w szkołach.

3. Cele szczegółowe programu w zakresie działań interwencyjnych:

- Udzielanie specjalistycznej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- Zapewnienie wsparcia, pomocy i schronienia dla ofiar przemocy,
- Rozwój interdyscyplinarności działań interwencyjnych,
- Zmniejszenie negatywnych skutków przemocy u osób jej doświadczających,
- Terapia osób stosujących przemoc.

3a. Działania w zakresie oddziaływań interwencyjnych:

- Prowadzenie Punktu Poradniczo- Konsultacyjnego w PCPR w Bielsku Podlaskim,
- Pomoc psychologiczna dla ofiar przemocy jak również świadków przemocy,
- Zapewnienie schronienia dla osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej w Hostelu na terenie powiatu bielskiego lub w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej funkcjonujących na terenie województwa,
- Współpraca z zespołami interdyscyplinarnymi funkcjonującymi na terenie gmin powiatu bielskiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- Realizacja programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy.

4. Spodziewane efekty:

- Niwelowanie skutków przemocy w rodzinie,
- Ochrona ofiar przemocy,
- Promocja metod wychowawczych bez użycia przemocy,
- Zintegrowanie działań różnych instytucji i organizacji zobowiązanych do podjęcia interwencji w sytuacji przemocy,
- Podniesienie wiedzy i umiejętności osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

ROZDZIAŁ V. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU, JEGO FINANSOWANIE, ZARZĄDZANIE ORAZ EWALUACJA.

Zgodnie z zapisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy w szczególności w formie:

- poradnictwa psychologicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego,
- interwencji kryzysowej i wsparcia,
- ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia ,
- zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania,
- badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

Do zadań własnych powiatu należy w szczególności:

- opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy
- opracowanie i realizacja programów mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia

Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, gmina powinna udzielić schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania osobie tego pozbawionej. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego miejsca noclegowego. Do zadań z zakresu pomocy społecznej dotyczącej przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowanych przez powiat należy prowadzenie specjalistycznego poradnictwa oraz ośrodków interwencji kryzysowej. Ośrodki interwencji kryzysowej udzielają pomocy w różnorodnych sytuacjach, od kryzysów normatywnych do ostrych kryzysów sytuacyjnych, t.j. próba samobójcza, śmierć bliskiej osoby itp.. Ośrodki interwencji kryzysowej wykorzystywane są również w przypadku specyficznych zagrożeń, tj. klęsk żywiołowych – trzęsienia ziemi, powódzie.

Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Ponieważ związek nadużywania alkoholu z występowaniem przemocy w rodzinie jest niezaprzeczalny, ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi nakłada na gminy obowiązek prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Rodzinom z problemem alkoholowym udziela się pomocy psychologicznej i prawnej. Zadania te winne zostać wpisane w gminnych programach rozwiązywania problemów alkoholowych. Na realizację tego programu gmina przeznacza środki z opłat za zezwolenia na sprzedaż alkoholu. W przypadku gdy aktom przemocy towarzyszy picie alkoholu należy powiadomić gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, która zgodnie z prawem wzywa osobę nadużywającą alkoholu i stosującą przemoc na rozmowę ostrzegawczą, informującą o prawnych konsekwencjach stosowania przemocy wobec bliskich, udziela wsparcia socjalnego, psychologicznego, prawnego osobom poszkodowanym, informuje członków rodzin o możliwościach szukania pomocy w zakresie problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie, prowadzi dokumentację przypadku, a w sytuacji stwierdzenia bądź podejrzenia popełnienia przestępstwa powiadamia organy ścigania.

Ponadto ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nałożyła na wszystkie osoby, które w związku z wykonywaniem swoich obowiązków służbowych lub zawodowych powzięły podejrzenie o popełnieniu ściganego z urzędu przestępstwa z użyciem przemocy w rodzinie obowiązek prawny niezwłocznego zawiadomienia policji lub prokuratora.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest interdyscyplinarną strategią działań mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz skutków jej stosowania w powiecie bielskim. Cele programu będą realizowane w sposób ciągły w okresie obowiązywania Programu.

Założono, iż Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie będzie finansowany z wykorzystaniem różnych źródeł finansowania. Część środków będzie pochodziła z budżetu państwa na zadania korekcyjno- edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie. Środki własne powiatu będą wykorzystywane przy realizacji zadań własnych powiatu. Powiat corocznie przeznaczy również środki finansowe na wsparcie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe zaangażowane w działalność społeczną.

W trakcie realizacji programu będzie następowała ciągła jego analiza połączona z oceną jakości wykonywanych zadań. Program będzie corocznie ewaluowany w formie sprawozdania rocznego składanego na Radę Powiatu.

Podstawowymi założeniami programu będą działania profilaktyczne, korekcyjno- edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie.

1. Działania korekcyjno- edukacyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie.

Program korekcyjno- edukacyjny jest prowadzony na podstawie wytycznych Ministra Pracy i Polityki Społecznej zawartych w rozporządzeniu z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, a także szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno- edukacyjnych do tworzenia modelowych programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Celem Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie jest psychoedukacja w kierunku zmiany zachowań, typu przemocowego na rzecz postawy partnerstwa i poszanowania wobec domowników. Program powstał na bazie „Programu z Duluth”. Inspiracją do jego opracowania i wdrożenia było seminarium zorganizowane przez Fundację im. St. Batorego oraz Stowarzyszenie „Sedno” w 2001 r., pod tytułem „Pomoc dla sprawców przemocy”, które prowadził Marek Prejzner z Polish- American Association w Chicago.

Podstawowym celem działań korekcyjno- edukacyjnych jest zakończenie przemocy w rodzinie poprzez zaopatrzenie beneficjentów programu w niżej wymienione umiejętności:

- nabycie umiejętności rozpoznawania i uświadomienia własnych zachowań przemocowych i poczucia odpowiedzialności za własne czyny,
- pozyskanie umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów bez użycia agresji,
- nabycie umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć oraz promocji pozytywnych postaw życiowych.

Oddziaływania korekcyjno- edukacyjne uwzględniają podejmowanie działań w następujących obszarach:

- Edukacji na temat skutków stosowania przemocy, stereotypów, które usprawiedliwiają przemoc,
- Stosowania przemocy oraz sposobów eliminowania agresywnych reakcji,
- Rozpoznawania i zmian systemu przekonań i postaw osobistych, które inicjują i wzmacniają stosowanie przemocy oraz promowania wartości postaw, które stanowią konstruktywną alternatywę wobec postaw wspierających przemoc,
- Zmian behawioralno- poznawczych polegających na ćwiczeniu nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania oraz kontroli nad krzywdzącymi zachowaniami.

Działania te są prowadzone z uwzględnieniem zbioru podstawowych przekonań i sądów, dotyczących mechanizmów stosowania przemocy domowej, a mianowicie:

- Przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- Przemoc domowa jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy wielu ludzi,
- Często zakorzeniona jest we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,

- Przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużywaniem siły i władzy oraz dążenia do kontrolowania współmałżonki/ współmałżonka, partnerki/partnera, dziecka lub sytuacji rodzinnej,
- Można nauczyć się nie stosowania przemocy,
- Nigdy nie należy godzić się na przemoc i rezygnować z jej powstrzymania,
- Stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwiane stwierdzeniem, że było skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- Korzenie przemocy domowej tkwią w stereotypach kulturowych i obyczajowych dotyczących płci, rasy, orientacji seksualnej, które usprawiedliwiają dyskryminację jednostek i grup społecznych,
- Stosowanie przemocy domowej jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
- Podstawowym celem działań korekcyjno- edukacyjnych jest zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, a w rezultacie długofalowy efekt powstrzymania sprawców i zakończenia przemocy, a także zwiększenie ich zdolności do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Działania przewidziane w ramach realizacji przez Powiatowe centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim Programu Korekcyjno- Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie:

- Uświadomienie sprawcy czym jest przemoc,
- Uzyskanie przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- Rozpoznanie przez niego sygnałów ostrzegawczych zapowiadających zachowania przemocowe,
- Opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającemu użyciu siły i przemocy,
- Nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów, sporów w rodzinie bez użycia agresji,
- Naukę umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych,
- Naukę umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

W trakcie trwania programu udzielane jest także wsparcie i pomoc ofiarom przemocy. Realizatorzy programu utrzymują kontakt z osobami, wobec których sprawcy uczestniczący w programie stosowali przemoc, udzielając im porad i konsultacji. Formy tego kontaktu mają za zadanie chronić bezpieczeństwo ofiar i dostarczać rzetelnych informacji o zachowaniu uczestników programu wobec członków swojej rodziny. Częstym symptomem wskazującym na występowanie przemocy jest obniżenie nastroju u osób jej doświadczających, depresje, próby samobójcze. Poprzez zmianę postaw sprawców i podtrzymywanie kontaktu z ofiarami, ulega poprawie kondycja psychiczna ofiar, polegająca na wyrównaniu u nich nastroju, braku lub ograniczeniu stanów depresyjnych, unikaniu lub zaniechaniu podejmowania prób samobójczych. Utworzony jest system monitorowania zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie w trakcie trwania programu i do trzech lat po jego zakończeniu.

Program Korekcyjno- Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie adresowany jest do:

- osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, którym sąd warunkowo zawiesił wykonywanie kary, zobowiązując je do uczestnictwa w programie korekcyjno- edukacyjnym,
- osób stosujących przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków (w tym przypadku oddziaływania mogą stanowić uzupełnienie terapii podstawowej),
- osób, których uczestnictwo wynika z osobistej decyzji podejmowanej w związku z kontaktem z instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Beneficjenci programu muszą być zdrowi psychicznie oraz zachowywać abstynencję od alkoholu i innych środków odurzających. Program zakłada realizację 3-miesięcznych działań naprawczych skierowanych do 5-12 osobowej grupy beneficjentów.

Realizacja oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie stanowi element systemowego podejścia do problemu zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga rozwijania spójnego i wielopoziomowego systemu opartego o:

- Sieć specjalistycznych instytucji,
- Wykwalifikowanych specjalistów,
- Szeroki wachlarz form pomocy,
- Jasne i skuteczne procedury interwencyjne, administracyjne i prawne,
- Kompleksowe strategie działań wypracowane na podstawie rzetelnej diagnozy problemu przemocy i realizowane w drodze interdyscyplinarnej współpracy służb.

2. Działania z zakresu interwencji kryzysowej podejmowane przez PCPR.

Działania z zakresu interwencji kryzysowej zapewniają doraźną, krótkoterminową pomoc osobom pozostającym w sytuacji przemocy domowej - ofiarom przemocy – kobietom i dzieciom, lub osobom znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej. Specjalistyczna pomoc udzielana jest w formie usług doradczych, informacyjnych, psychologicznych, prawnych i hostelowych. Udzielana pomoc służy wsparciu emocjonalnemu osoby w kryzysie. Jej celem jest doprowadzenie do usamodzielnienia osoby poszkodowanej. Kryzys jest szczególnie trudnym doświadczeniem, często przekraczającym możliwości samodzielnego poradzenia sobie jednostki. Zasoby osoby w kryzysie nie stanowią odpowiedniego wyposażenia, wystarczającego do efektywnego zmierzenia się z sytuacją trudną. Pojawiają się wówczas zagrożenia we wszystkich sferach życia człowieka. Zmiany dysfunkcjonalne w najważniejszych obszarach psychologicznych mogą doprowadzić do otwartych i ostrych patologicznych zmian w funkcjonowaniu jednostki. Zmiany te mogą również przejść w formę chroniczną. Wobec czego w udzielaniu pomocy osobie znajdującej się w kryzysie należy zastosować profesjonalne procedury skutecznie wspierające osobę na drodze do odzyskania równowagi psychicznej.

Potrzeba udzielenia wsparcia osobie w kryzysie wynika przede wszystkim z obowiązku udzielenia pomocy drugiemu człowiekowi, który znalazł się w sytuacji, którą postrzega jako sytuację „bez wyjścia”. Nie jest to jednakże jedyne uzasadnienie. Istotnym powodem interwencji kryzysowej są koszty w wymiarze społecznym, mające poważne implikacje w zakresie funkcjonowania osoby znajdującej się w kryzysie, takie jak: zachowania agresywne, zaburzenia afektywne, zaburzenia nerwicowe, reakcje psychotyczne itp. Emocje osoby będącej w kryzysie wpływają zaburzająco na

procesy poznawcze i dezorganizują jej zachowania, uniemożliwiając efektywne radzenie sobie z pojawiającymi się problemami. Zachowania te nie obciążają jedynie osób znajdujących się w kryzysie, aczkolwiek stanowią poważne utrudnienia w funkcjonowaniu systemów społecznych, w których one żyją, a przede wszystkim rodziny.

Wobec istoty problemów jednostki będącej w kryzysie, zadaniem interwencji kryzysowej jest wdrażanie systemowych i skutecznych oddziaływań naprawczych, mających na celu wzmocnienie i przygotowanie osób dotkniętych kryzysem do odzyskania wewnętrznej równowagi psychosomatycznej, w szczególności przez:

1. Prowadzenie interwencji kryzysowych osobiście w miejscu przebywania ofiary przemocy,
2. Prowadzenie interwencji kryzysowych telefonicznych,
3. Prowadzenie poradnictwa psychologicznego indywidualnego i rodzinnego,
4. Udzielanie wsparcia psychologicznego z elementami terapii rodzinnej i indywidualnej w sytuacjach o wysokim wskaźniku stresu (katastrofa, nagła śmierć, żałoba, gwałt, przemoc w rodzinie, próby samobójcze, klęski żywiołowe itp.),
5. Udostępnianie w sytuacjach uzasadnionych zagrożeniem bezpieczeństwa klienta lub dobra procesu pomocy, miejsc całodobowego pobytu,
6. Osobista interwencja specjalistów w miejscu wydarzenia traumatycznego w przypadku nagłych zdarzeń o silnym ładunku traumatycznym,
7. Reprezentowanie interesów podopiecznych w innych instytucjach,
8. Informowanie osób w kryzysie o przysługujących im prawach, monitorowanie podejmowanych przez nich kroków prawnych,
9. Udzielanie konsultacji wychowawczych matkom doznającym przemocy ze strony partnera, które są zaniepokojone swoją relacją z dzieckiem,
10. Realizacja grupowych form pracy o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym i profilaktycznym.

Działalność interwencyjna wskazuje, iż podstawowymi elementami pomocowymi powinno być zapewnienie bezpieczeństwa ofierze kryzysu, dostarczenie jej wsparcia, ocena jej stanu psychicznego i rozmiaru kryzysu, analiza możliwości rozwiązania problemu i sformułowanie planów jego rozwiązywania. Procedura interwencyjna ma na celu przywrócenie stabilności ofiary kryzysu i określenie drogi rzeczywistego rozwiązania trudnej sytuacji życiowej. Plan działania pomocowego podejmuje się w zależności od charakteru problemu, może to być praca psychoterapeutyczna, udział w projekcie socjalnym, podjęcie kroków prawnych itp.

3. Działalność Punktu Poradniczo – Konsultacyjnego w PCPR.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku Podlaskim ustawicznie prowadzi specjalistyczne poradnictwo w ramach Punktu Poradniczo- Konsultacyjnego. Nadrzędnym celem Punktu jest szeroko rozumiana działalność pomocowa skierowana do mieszkańców Powiatu Bielskiego, w postaci poradnictwa psychologiczno – pedagogicznego, prawnego oraz innych systemowych oddziaływań mających wpływ na rozwój osobowości oraz zapobieganie przemocy w rodzinie.

W ramach oferowanych usług Punktu Poradniczo- Konsultacyjnego udzielane są porady osobom uzależnionym i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym, syndromem współzależnienia i przemocą domową. Diagnozowane są problemy rodzin dysfunkcyjnych, uczniów

nieprzystosowanych społecznie i dydaktycznie. Zadaniem punktu jest informowanie oraz wspieranie osób, które chcą poradzić sobie z nałogiem, współuzależnieniem czy przemocą w rodzinie.

4. Zadania innych służb i instytucji.

Policja.

Do podstawowych zadań Policji należy m.in.:

- Ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- Inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi,
- Wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące osoby dotknięte przemocą w rodzinie podejmowane przez Policję zgodnie z obowiązującym prawem, polegają m.in. na:

- podejmowaniu interwencji, wszczęciu procedury „Niebieskie Karty”,
- na sporządzeniu dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymaniu osób stosujących przemoc w rodzinie (w zależności od okoliczności),
- wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc w rodzinie w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- wnioskowanie do prokuratury o zastosowanie środków zapobiegawczych.

Osoby wzywające policję mają prawo m.in. do uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa, wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej, jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy, zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Prokuratura.

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno- skargowym lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo, prokuratura prowadzi bądź nadzoruje prowadzone przez policję postępowanie przygotowawcze dotyczące przemocy w rodzinie.

W uzasadnionym przypadku prokuratura może zastosować środek zapobiegawczy wobec osoby stosującej przemoc w rodzinie, np.:

- poręczenie majątkowe,
- poręczenie społeczne,
- dozór policyjny,
- nakaz opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego,

- zakaz opuszczania kraju.

Prokuratura może nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej opuszczenie lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza, gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. W postępowaniu przygotowawczym środek ten stosuje się na wniosek policji albo z urzędu.

Służby zdrowia.

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, czy psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, obejmuje:

- Poinformowanie osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- Wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły fizycznej,
- Powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała).

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

Pomoc w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa obejmuje następujące kroki:

- Przeprowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- Diagnoza sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- Udzielenie kompleksowych informacji osobie pokrzywdzonej oraz jej rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a także jej rodziny,
- Zorganizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie podejmowane przez wyżej wskazane podmioty realizowane są w sposób bezpośredni bądź pośredni. Zadaniem organów działających w obszarze pomocy społecznej, zdrowia, wymiaru sprawiedliwości i edukacji jest bezpośrednio udzielanie wsparcia i pomocy osobom pokrzywdzonym, stosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy oraz podejmowanie procedury zabezpieczającej wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Organizacje pozarządowe zaś podejmują inicjatywy o dużym znaczeniu profilaktycznym dla społeczności lokalnych. Kształtują właściwe postawy społeczne, budują autorytety moralne oraz podnoszą świadomość społeczeństwa w zakresie zjawiska przemocy oraz jego skutków.

**Rozdział VI. Harmonogram działań Powiatowego Programu Przeciwdziałania
Przemocy w Rodzinie w Powiecie Bielskim na lata 2016-2020.**

Lp.	Zadanie	Sposób realizacji	Wskaźnik monitorujący	Termin realizacji	Finansowanie
1.	Diagnoza i monitoring zjawisk przemocy występujących na terenie Powiatu Bielskiego.	Rejestrowanie przypadków zjawiska przemocy. Sporządzanie rocznych sprawozdań dotyczących zjawiska przemocy. Diagnoza psychologiczna indywidualnych przypadków ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.	Liczba sprawozdań. Liczba diagnoz przeprowadzonych z zakresu zjawiska przemocy.	2016-2020 2016-2020	Środki własne powiatu.
2.	Profilaktyka i edukacja w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowana do różnych grup społecznych.	Inicjowanie oraz zamieszczanie na stronie internetowej artykułów na temat zjawiska przemocy. Organizowanie szkoleń dla rodziców w ramach projektów unijnych i programów profilaktycznych.	Liczba artykułów zamieszczonych na stronie internetowej. Liczba przeprowadzonych szkoleń w ciągu roku.	2016-2020 2016-2020	Środki własne powiatu. Środki unijne.
3.	Promowanie zachowań asertywnych oraz umiejętności społecznych pożądanych wśród dzieci i młodzieży.	Organizowanie dla uczniów zajęć psychoedukacyjnych, uczących umiejętności społecznych.	Liczba zorganizowanych zajęć w ciągu roku.	2016-2020	Środki własne powiatu. Środki unijne.
4.	Poradnictwo i udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy.	Udzielanie porad psychologicznych i prawnych osobom zgłaszającym się do Punktu Poradniczo – Konsultacyjnego działającego przy PCPR.	Liczba udzielonych porad.	2016-2020	Środki własne powiatu.

5.	Działania interwencyjne.	Realizacja wraz z Komendą Powiatową Policji procedury „Niebieskiej Karty” w odpowiedzi na zjawiska przemocowe. Działania interwencyjne wobec ofiar przemocy wraz z zapewnieniem schronienia dla ofiar przemocy.	Liczba działań interwencyjnych	2016-2020	Środki własne powiatu.
6.	Działania terapeutyczne.	Realizacja Programu Korekcyjno-Edukacyjnego dla Sprawców przemocy w Rodzinie.	Liczba edycji programów przeprowadzonych w ciągu roku	2016-2020	Środki z budżetu państwa.
7.	Wspieranie pracowników zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	Objęcie specjalistycznymi szkoleniami pracowników PCPR, zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	Liczba przeszkolonych pracowników	2016-2020	Środki własne powiatu.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Adam Miron Łęczycki